

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมและการเผชิญความเครียด ของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีที่มารับบริการฝากครรภ์ และตรวจครรภ์ ณ หน่วยฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และคลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี ได้ระเบียบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) แบบตัดขวาง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-Sectional) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

หญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้ามาใช้บริการมาฝากครรภ์และตรวจครรภ์ ณ หน่วยฝากครรภ์ ชั้น 8 ตึก ภ.ป.ร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และคลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี

ประชากรตัวอย่าง (Sample Population) คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีผลตรวจเลือดทางห้องปฏิบัติการยืนยันพบว่ามีผลเลือดเป็นบวก (HIV Seropositive) ครั้งแรก โดยไม่เคยทราบผลการตรวจเลือดเป็นบวกมาก่อน ซึ่งหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีได้รับคำปรึกษา ก่อนและหลังการตรวจเลือดอย่างน้อยไม่เกิน 1 เดือนร่วมกับข้อมูลจากการบันทึกการฝากครรภ์ แฟ้มประวัติ การตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ เป็นข้อมูลคัดเลือกหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีเข้าร่วมการศึกษาวิจัย หญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมการศึกษาคือหญิงตั้งครรภ์ที่เข้ามาใช้บริการฝากครรภ์และตรวจครรภ์ ณ หน่วยฝากครรภ์ ชั้น 8 ตึก ภ.ป.ร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทุกวันอังคาร เวลา 13.00 – 15.30 นาฬิกา และคลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี ทุกวันพุธ เวลา 13.00 – 15.30 นาฬิกา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ มีความรู้สึกตัวดี รับรู้วัน เวลา สถานที่ บุคคล และสามารถพูดคุยกับผู้วิจัยได้ ไม่จำกัดอายุ การศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการรับทราบผลเลือด สมัครใจและให้ความร่วมมือในการวิจัย

การคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample Size) สูตรที่ใช้คำนวณขนาดตัวอย่าง คือ

$$\text{ใช้สูตร } n = \frac{Z^2 \alpha / 2 PQ}{d^2}$$

- โดยมี n = ขนาดตัวอย่าง (Sample Size)
 $Z\alpha$ = ค่า z จากตารางเมื่อ $\alpha = 0.05$ (two tailed test) มีค่าเท่ากับ 1.96
 P = สัดส่วน ความชุกของภาวะเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี ที่มาฝากครรภ์และตรวจครรภ์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ในที่นี้กำหนดให้ $P = 0.5$
 Q = $1 - p = 0.5$
 d = ค่าความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบโรค = 0.1

$$\text{แทนค่า } n = \frac{((1.96)^2 (0.5) (0.5))}{(0.1)^2} = 96.04$$

ขนาดตัวอย่าง = 96 ราย

และเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น 10% ดังนั้นผู้วิจัยจะเก็บขนาดตัวอย่างจำนวน 106 ราย จากจำนวนขนาด ตัวอย่างที่คำนวณได้ แบ่งสัดส่วนที่เหมาะสม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาล ดังนี้ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 53 คน และโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี 53 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling)จากหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งมารับบริการฝากครรภ์และตรวจครรภ์ที่โรงพยาบาลทั้งสองแห่ง จำนวน 106 ราย โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ.2546 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ.2548 ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ใช้ชีวิตร่วมกับสามี ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ ในปัจจุบัน ประวัติการแท้งบุตร การวางแผนการตั้งครรภ์ อายุครรภ์ ระยะเวลาที่ทราบว่าเป็นโรค ระยะเวลาของโรค ประวัติการป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ลักษณะครอบครัว รายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความเครียด ซึ่งแปลมาจากแบบวัด The Stress Test ของ Smith อ้างใน พรพรรณ พงศ์สุพัฒน์ (49) ลักษณะของแบบสอบถามเพื่อประเมินความเครียดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยวัดเกี่ยวกับอาการความเครียดที่แสดงออกมา คือ ไม่มีเลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยมีลักษณะข้อคำถามในทางบวก (Positive) เท่านั้น มีข้อคำถามทั้งสิ้น 28 ข้อ

การแปลผล

แบบสอบถามเพื่อประเมินความเครียด การตรวจและการให้คะแนน มีดังนี้คือ

อาการที่เกิด	คะแนน
ไม่มีเลย	1
เล็กน้อย	2
ปานกลาง	3
มาก	4
มากที่สุด	5

ไม่มีเลย	หมายถึง	ผู้ตอบไม่มีความทุกข์หรือปัญหาเกี่ยวกับอาการนี้เลย
เล็กน้อย	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นอยู่บ้างแต่ไม่สม่ำเสมอและเป็นจำนวนเล็กน้อย
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอและเป็นจำนวนพอประมาณไม่รุนแรงนัก
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นค่อนข้างไม่สม่ำเสมอและมีจำนวนมากพอประมาณไปจนถึงมาก
มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนั้นอย่างมาก

การแบ่งระดับคะแนนเฉลี่ยเพื่ออธิบายคุณลักษณะเกณฑ์ความหมายของความเครียด ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มเป็นเกณฑ์ดังนี้

- ระดับความเครียดน้อย หมายถึง มีค่าคะแนนความเครียดอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าคะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - S.D.$
- ระดับความเครียดปานกลาง หมายถึง มีค่าคะแนนความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนระหว่าง $\bar{X} \pm S.D.$

- ระดับความเครียดมาก หมายถึง มีค่าคะแนนความเครียดอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าคะแนนมากกว่า $\bar{X} + S.D.$

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเนตรนภา คู่พันธ์วี(28) ดัดแปลงจากแนวคิดของคอมปี ร่วมกับเซฟเฟอร์และคณะ ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก จำนวน 25 ข้อ เพื่อประเมินความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อการได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การได้รับการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ 1-5
- การได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า ประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 6-10
- การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 11-15
- การได้รับความช่วยเหลือด้านการเงิน สิ่งของ แรงงานและบริการ ประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 16-20
- การได้รับความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 21-25

การแปลผล

แบบสอบถามเพื่อวัดแรงสนับสนุนทางสังคม การตรวจและการให้คะแนน มีดังนี้ คือ ลักษณะคำตอบ เป็นมาตรฐานประเมินค่า 4 ระดับ คือ(ดัดแปลงจากของเดิมที่มี 5 ระดับ)

มาก	หมายถึง	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมาก
ค่อนข้างมาก	หมายถึง	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมพอสมควร
ค่อนข้างน้อย	หมายถึง	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมเพียงเล็กน้อย
น้อยมาก	หมายถึง	แทบไม่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมเลย

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเลือก	มาก	ให้คะแนน	3 คะแนน
ถ้าเลือก	ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน	2 คะแนน
ถ้าเลือก	ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน	1 คะแนน
ถ้าเลือก	น้อยมาก	ให้คะแนน	0 คะแนน

ส่วนการแบ่งระดับคะแนน เพื่ออธิบายการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยได้จัดแบ่งระดับคะแนนรวมของทั้งสองฉบับออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนกลุ่ม}}$$

$$= \frac{75 - 9}{3} = 22$$

3

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = 22$$

คะแนนสูงสุดของคะแนนรวมทั้งฉบับเท่ากับ 75 คะแนน

คะแนนต่ำสุดของคะแนนรวมทั้งฉบับเท่ากับ 9 คะแนน

เพราะฉะนั้นความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 22 คะแนน

คะแนนของแบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคมนำมาจัดช่วงคะแนนดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนน 9-31 คะแนน แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย

ผู้ที่ได้คะแนน 32-53 คะแนน แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนทางสังคมปานกลาง

ผู้ที่ได้คะแนน 54-75 คะแนน แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมความเครียด ของ จาโลวิต (Jalowie Coping Scale-JSC) ซึ่งนายแพทย์ธนุ ชาติธนานนท์ และคณะ อ้างในละเอียด ภักดีจิตต์ (31) ได้แปลเป็นภาษาไทยเมื่อปี 2541 ประกอบด้วยข้อคำถาม 60 ข้อสามารถจำแนกลักษณะพฤติกรรมความเครียดออกเป็น 8 แบบ ได้แก่

1. การเผชิญหน้ากับปัญหา (Confrontive coping) มี 10 ข้อ คือ ข้อที่ 4,13,15,16, 27, 29, 33, 38, 43 และ 45
2. การหลีกเลี่ยงหลบหนีปัญหา (Evastive coping) มี 13 ข้อ คือ ข้อที่ 7,10,14,18, 20, 21, 28, 35,40,48, 55, 56 และ 58
3. การมองแต่แง่ดี (Optimistic coping) มี 9 ข้อ คือ ข้อที่ 2, 5, 30, 32, 39, 47, 50 และ 54
4. การมองโลกในแง่ร้าย (Fatalistic coping) มี 4 ข้อ คือ ข้อที่ 9, 12, 23 และ 60
5. การจัดการกับที่อารมณ์ (Emotive coping) มี 5 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 8, 24, 46 และ 51
6. การบรรเทาความรู้สึก (Palliative coping) มี 7 ข้อ คือ ข้อที่ 3, 6, 26, 34, 36, 44 และ 53

8. การพึ่งตนเอง (Self-Reliant coping) มี 7 ข้อ คือ ข้อที่ 19, 22 ,31, 37, 41, 52 และ 57

การแปลผล

Jalowice Coping Scale ใช้มาตราประเมิน 4 ชั้น คือ

ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 0
น้อย	ให้คะแนน 1
เป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 2
เป็นบ่อย ๆ	ให้คะแนน 3

การให้คะแนน JCS จะประเมินพฤติกรรมการรับมือกับความเครียด 60 ข้อ ตั้งแต่ 0 (ไม่เคยเลย) จนถึง 3 (บ่อย ๆ) ซึ่งบ่งชี้ถึงปริมาณการใช้กลยุทธ์แต่ละอย่าง คะแนนจะถูกจัดเป็นหมวดหมู่ 8 ลักษณะของกลวิธีการรับมือกับความเครียด คะแนนดิบจะได้จากผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อ แล้วหารด้วยจำนวนข้อ ค่าที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับคะแนนสัมพัทธ์ของแต่ละหมวดออกมา (ข้อดีของการให้คะแนนสัมพัทธ์เพื่อลดปัญหาซึ่งเกิดจากการที่คะแนนที่ได้แต่ละหมวด ซึ่งมีจำนวนข้อไม่เท่ากัน และยังเกิดปัญหาที่ผู้ตอบแต่ละคนตอบมาแตกต่างกันในแต่ละข้อ (การประเมินพฤติกรรมการรับมือกับความเครียด โดยทั่วไปอาศัยคะแนนสัมพัทธ์คือ

แทบไม่ใช้เลย	คะแนนน้อยกว่า 1
ใช้น้อย	คะแนนอยู่ระหว่าง 1 ถึง 2
ใช้มาก	คะแนนมากกว่า 2

คะแนนรวมในหมวดใดสูง จะบ่งชี้ได้ว่าการนำลักษณะพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในแบบนั้น ๆ มาใช้มาก

ความตรง (Validity)

ตรวจทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์จิตแพทย์ 1 ท่าน, แพทย์ 1 ท่าน , นักจิตวิทยา 1 ท่าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ

- ค่าคะแนน 1 หมายถึง เหมาะสมทั้งความหมายและภาษา
- คะแนน 0.5 หมายถึง ปรับปรุงแก้ไขความหมายหรือภาษา (ข้อความกรณาระบุสิ่งที่ควรแก้ไข)

- ค่าคะแนน 0 หมายถึง ปรับปรุงแก้ไขทั้งความหมายและภาษา หรือแบบสอบถามข้อนี้ไม่เหมาะสม

นำคะแนนที่ได้หาค่า Hem Correlation ได้ค่า Validity ของแบบสอบถามแต่ละชุดอยู่ระหว่าง

0.80-0.88 และทุกชุดรวมกันเท่ากับ 0.83 หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียด โดยใช้ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแต่ละชุดอยู่ระหว่าง 0.82 – 0.93 และทุกชุดรวมกันเท่ากับ 0.89 ซึ่งค่าความตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแต่ละแบบสอบถามมีค่าดังนี้

แบบสอบถาม	ความตรง (Validity)	ความเชื่อมั่น (Reliability)
แบบสอบถามเพื่อประเมินความเครียด	0.80	0.924
แบบสอบถามเพื่อวัดแรงสนับสนุนทางสังคม	0.83	0.925
แบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียด	0.88	0.824

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อเสนอเรื่องขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เสนอหนังสือต่อหน่วยงานที่จะขอทำการเก็บข้อมูล โดยยื่นหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี
3. ติดต่อนัดวันเวลาที่จะทำการเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่หน่วยฝากครรภ์และตรวจครรภ์ของทั้งสองโรงพยาบาล ดังมีรายละเอียดดังนี้

- โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทำการเก็บข้อมูล ณ หน่วยฝากครรภ์ และตรวจครรภ์
ชั้น 8 ตึก ภ.ป.ร ทุกวันอังคาร 13.00 – 15.30 น.

- โรงพยาบาลพระตำหนักสง่างาม ทำการเก็บข้อมูล ณ คลินิกฝากครรภ์อาคารผู้ป่วย
นอก ชั้น 1 ทุกวันพุธ เวลา 13.00 – 15.30 น. ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2546 ถึง เดือน มกราคม
2547

4. จัดเตรียมความพร้อม และตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม

5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี โดยผู้วิจัยแนะนำตัวชี้แจง
วัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงเรื่องการเก็บข้อมูลเป็นความลับ และขอความร่วมมือ
ในการเข้าร่วมงานวิจัย

5.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

- ในรายที่ไม่สามารถอ่านและเขียนได้ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตาม
แบบสอบถามโดยก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีการตอบและอ่านข้อความ รวมทั้งคำตอบที่ละ
ข้อให้ฟัง และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถาม

- ในรายที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ผู้วิจัยให้ตอบแบบสอบถามเอง โดย
อธิบายถึงวิธีตอบคำถามโดยละเอียด และให้ตอบโดยไม่จำกัดเวลา เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จ
เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบ ถ้าพบข้อใดไม่มีคำตอบผู้วิจัยจะ
ซักถามเพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์

- ในระหว่างตอบแบบสอบถามของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี จะใช้เวลา
ประมาณ 20-30 นาที ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจได้ตลอดเวลา

6. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSSX (Statistic Package for the Social
Science) กำหนดนัยสำคัญ .05 โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างกับความเครียด พฤติกรรมการเผชิญความเครียด และการสนับสนุนทางสังคม ในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี

3. ใช้สถิติ one-way ANOVA วิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว กับความเครียด พฤติกรรมการเผชิญความเครียดและแรงสนับสนุนทางสังคม

4. ใช้สถิติ Pearson's product moment correlation coefficient เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความเครียดและพฤติกรรมเผชิญความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย